

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.022.02.2017

P/17/020

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/020/LGD – Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	Ewa Gross, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/121/2017 z 4 października 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	ENERGA Wytwarzanie SA, Al. Grunwaldzka 472, 80-309 Gdańsk (adres do korespondencji: ul. Grunwaldzka 42A, 83-000 Pruszcz Gdański (dalej: „Spółka”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Meler, Prezes Zarządu Spółki od 28 maja 2017 r. ¹ (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia² pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji zadań związanych z rozwojem sektora odnawialnych źródeł energii (dalej: „OZE”) w latach 2015- 2017 (I półrocze).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka podejmowała działania zmierzające do osiągnięcia celów dotyczących udziału OZE w bilansie energetycznym kraju, w tym realizowała inwestycje wynikające z planów dotyczące budowy/rozwaju OZE. Zgodnie z zawartymi umowami z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: „NFOŚiGW”) oraz Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: „WFOŚiGW”) zrealizowano inwestycję budowy farmy fotowoltaicznej, osiągając planowany efekt rzeczowy i ekologiczny. Zgodnie z przepisami ustawy Prawo energetyczne³ Spółka sporządzała i przekazywała do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: „Prezes URE”) wymagane informacje, przy czym jedną z nich złożono po upływie ustawowego terminu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania Spółki w zakresie wytworzenia energii ze źródeł odnawialnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. Informacje przekazywane Prezesowi URE

Spółka sporządziła i przekazała 19 października 2017 r., tj. w terminie wskazanym przez Prezesa URE, informacje dotyczące dokonanej w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. sprzedaży energii elektrycznej, ciepła lub gazu ziemnego oraz realizacji obowiązków w zakresie uzyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi URE świadectw pochodzenia lub świadectw pochodzenia biogazu rolniczego, świadectw pochodzenia z kogeneracji oraz świadectw efektywności energetycznej lub uiszczenia opłat zastępczych.

¹ Wcześniej Prezesem Zarządu byli: Michał Dudziak w okresie od 1.01.2015 r. do 30.04.2015 r., Jacek Garbol w okresie od 30.04.2015 r. do 22.02.2016 r. i Robert Szaj w okresie od 22.02.2016 r. do 23.05.2016 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220, ze zm.)

Z załącznika Nr 1A ww. informacji wynikało, że całkowita sprzedaż energii elektrycznej w źródle należącym do Spółki wyniosła 1.122.645,034 MWh⁴, a ilość energii elektrycznej wytworzonej, na którą Spółka otrzymała świadectwa pochodzenia 1.105.618,879 MWh.

Powyższe informacje były zgodne z danymi dotyczącymi sprzedaży oraz z danymi zawartymi w rejestrze świadectw pochodzenia (PMOZE_A).

Prezes URE do czasu zakończenia kontroli nie wzywał Spółki do sporządzenia informacji w zakresie sprzedaży za 2016 rok.

(dowód: akta kontroli str. 3-5, 227-233, 264-289)

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu Spółki, w jego opinii system sprawozdawczości do Prezesa URE funkcjonuje zgodnie z przepisami, jednakże przy braku jednoznacznie określonej polityki energetycznej Państwa, trudnością jest określanie planów rozwoju przedsiębiorstwa na kolejne 15 lat od daty składania sprawozdania.

Odnosząc się natomiast do dynamiki rozwoju wytwarzania energii z OZE, Prezes Zarządu Spółki poinformował, iż w jego ocenie ulegnie ona zmniejszeniu w następnych latach wskutek niekorzystnych regulacji prawnych, mocno ograniczających rozwój energetyki wiatrowej oraz z uwagi na brak determinacji państwa w sprawie rozwoju dużej energetyki wodnej (w szczególności Kaskady Dolnej Wisły). Jednocześnie wskazał na szanse rozwoju instalacji fotowoltaicznych, przy czym zaznaczył, że warunki klimatyczne stanowią ograniczenie ich efektywności do kilku miesięcy w roku.

(dowód: akta kontroli str. 206-207, 211)

1.2. Działania w zakresie budowy i rozwoju OZE

1.2.1. Decyzje kierunkowe dotyczące inwestycji w OZE w latach objętych kontrolą zawarte były w następujących uchwałach Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki:

1) Uchwała w sprawie przyjęcia Planu Strategicznego Segmentu Odnawialne Źródła Energii na lata 2013-2020⁵ (dalej „Plan Strategiczny Segmentu OZE”).

W planie tym m.in. zawarto aktualizację planowanych nakładów inwestycyjnych na OZE. Przedstawiono również wizję Segmentu OZE, tj. osiągnięcie pozycji lidera w zakresie budowy rozproszonych, w szczególności odnawialnych, źródeł wytwarzania energii. Przyjęto, iż realizacja tego celu oparta będzie na budowie i przejęciu/akwizycji nowych mocy w instalacjach wytwórczych OZE. Zaplanowano wybudowanie do 2020 r. 475 MWe w nowych źródłach wytwórczych, oddając do użytkowania co najmniej 50 MWe każdego roku. Zakładano wydatkowanie na nowe moce wytwórcze z segmentu OZE około 350 mln zł rocznie w latach 2012-2020.

Plan Strategiczny Segmentu OZE odnośnie do inwestycji przewidywał:

- w obszarze hydroenergetyki: realizację Projektu Wiśla, tj. budowę II stopnia wodnego na Wiśle wraz z elektrownią wodną i infrastrukturą towarzyszącą (z planem wydatków wynoszącym do 2020 r. łącznie 3.502,0 mln zł, a planowane rozpoczęcie eksploatacji elektrowni w 2021 r.), analizę lub prowadzenie prac związanych z siedmioma małymi elektrowniami wodnymi (Ardapy, Smolanka, Szylina, Bartoszyce, Drawsko, Głucholazy I i II), a ponadto planowano nabycie minimum jednej działającej elektrowni o mocy co najmniej 1 MW każda do 2017 r.;
- w obszarze energetyki wiatrowej: pracę nad 4 farmami wiatrowymi (Drzewiany, Przykona, Myślino, Czaplinek) z docelową łączną mocą wytwórczą w 2020 r. wynoszącą 345,6 MW.

⁴ W całości w celu dalszej jej odsprzedaży

⁵ Uchwała nr 20/IV/2013 Zarządu Energa Hydro Sp. z o.o. z dnia 25 stycznia 2013 r.

2) Uchwała w sprawie przyjęcia Strategii Grupy Energa na lata 2013-2020⁶ (dalej: „Strategia Grupy Energa”).

W ww. Strategii Grupy Energa⁷ wskazano, iż planowane nakłady na Segment OZE wynosić będą do 2020 r. 419 mln zł, zaś zainstalowane moce wzrosną o ok. 0,5 GWe.

3) Uchwała w sprawie wdrożenia w Segmencie Wytwarzania Strategii Grupy Energa na lata 2016-2025 oraz Wieloletniego Planu Inwestycji Strategicznych Grupy Energa na lata 2016-2025 (dalej: „WPIS”)⁸.

Planowanym celem było utrzymanie silnej pozycji OZE, głównie dzięki realizacji projektu budowy elektrowni wodnej w ramach drugiego stopnia na Wiśle (o mocy ok. 80 MWe) oraz innych projektów OZE (min. 50 MWe w 2020 roku). W WPIS łączne nakłady przewidziane na inwestycje w OZE wynosiły łącznie 1.480,0 mln zł, z tego planowano m.in. na: przygotowanie i budowę elektrowni wodnej Wisła (1.040,0 mln zł), budowę farmy wiatrowej Przykona (152,0 mln zł), budowę nowych mocy (50,0 mln zł), budowę farmy wiatrowej Parsówek (20,0 mln zł).

4) Uchwały w sprawie wdrożenia i współrealizacji Strategii Grupy Energa na lata 2016-2025⁹, o których mowa powyżej wraz z WPIS i założeniami Długoterminowego Modelu Finansowego.

(dowód: akta kontroli str. 6-8, 10-117)

Organy Spółki podejmowały ponadto decyzje związane bezpośrednio z realizacją i finansowaniem inwestycji wskazanych w decyzjach kierunkowych, w tym dotyczących projektu farmy fotowoltaicznej Czernikowo, farmy wiatrowej Parsówek, farmy fotowoltaicznej Delta, farmy wiatrowej Przykona, elektrowni wodnej Borowo¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 6-12)

1.2.2. Wskaźniki udziału energii wytworzonej w OZE w całkowitej produkcji energii elektrycznej w Spółce przedstawiały się w badanym okresie następująco:

- 2015 r. - 96,8% (produkcja całkowita brutto 1.144.816,866 MWh, produkcja OZE brutto 1.108.233,556 MWh);
- 2016 r. - 97,22% (produkcja całkowita brutto 1.190.289,371 MWh, produkcja OZE brutto 1.157.237,264 MWh);
- 2017 r. (I półrocze) - 98,58% (produkcja całkowita brutto 735.955,049 MWh, produkcja OZE brutto 725.477,859 MWh).

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 119)

1.2.3. W Spółce w latach 2015-2017 (I półrocze) prowadzone były dwie inwestycje służące zwiększeniu ilości elektrycznej wytwarzanej w OZE. Jedną z nich, polegającą na budowie farmy fotowoltaicznej w Czernikowie pod nazwą: „PV Czernikowo” o mocy zainstalowanej 3,77 MW została zakończona, natomiast druga, tj. inwestycja pn.: „Kompleksowa modernizacji Elektrowni Wodnej Borowo”,

⁶ Uchwała nr 111/V/2013 Zarządu Energa Hydro Sp. z o.o.

⁷ Spółka należy do Grupy Energa

⁸ Uchwała nr 356/II/2016 Zarządu Energa Wytwarzanie S.A. z dnia 28 grudnia 2016 r.

⁹ Uchwała nr XVII/II/2017 Rady Nadzorczej Energa Wytwarzanie S.A. z dnia 26 maja 2017 r. i Uchwałą nr 4/II/2017 Zarządu Energa Wytwarzanie S.A. z dnia 26 maja 2017 r.

¹⁰ Uchwała Zarządu nr 20/II/2015 z 26 stycznia 2015 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictwa Spółce Energa S.A. związanego z poręczeniem spłaty preferencyjnej pożyczki pozyskanej z WFOŚiGW na realizację projektu PV Czernikowo, Uchwała Zarządu nr 69/II/2015 w sprawie wyrażenia zgody na zaciąganie zobowiązań przez Energa Invest S.A. w celu realizacji inwestycji polegającej na budowie Farmy Wiatrowej Parsówek, Uchwała Zarządu nr 220/II/2015 z 14 października 2015 r. w sprawie określenia prawa głosu na NWZ Energa Invest S.A. w zakresie wyrażenia zgody na zaciąganie zobowiązań dot. inwestycji polegającej na budowie farmy wiatrowej Przykona oraz struktury jej finansowania, Uchwała Zarządu nr 1/II/2017 z 12 stycznia 2017 r. w sprawie zaciągnięcia zobowiązania wynikającego z udzielenia dotacji wobec WFOŚiGW w Szczecinie przeznaczonej na realizację projektu pn.: Modernizacja elektrowni w Borowie oraz wystąpienie do WZ Spółki w sprawie wyrażenia zgody na ustanowienie zabezpieczenia dotacji.

w ramach którego elektrownia wyposażona zostanie w dodatkową, wysokosprawną turbinę wodną o mocy 0,7 MWe i nowe urządzenia elektrotechniczne, jest w trakcie realizacji (zakres i opis inwestycji przedstawiono w punkcie 2 niniejszego wystąpienia).

Ponadto w Grupie Kapitałowej Energa zostały zrealizowane dwie inwestycje polegające na wybudowaniu farm wiatrowych należących do Grupy: Myślino i Parsówek, o łącznej mocy zainstalowanej wynoszącej odpowiednio 20 MWe i 26 MWe.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 142, 192-195, 200)

1.2.4. Plany budowy i rozwoju OZE określono w Strategiach Grupy Energa na lata 2013-2020 i 2016-2025 (wymienionej w punkcie 1.2.1. niniejszego wystąpienia).

Z założeń Długoterminowego Modelu Finansowego Grupy Energa na lata 2016-2025 wynikało, że planowano realizację dwóch typów projektów w OZE, tj.: budowę farmy wiatrowej Przykona (30 MW), na którą przewidziano nakłady inwestycyjne w wysokości 152 mln zł oraz nowych mocy w fotowoltaice (10 MW), z planowanymi nakładami w wysokości 50 mln zł.

(dowód: akta kontroli str. 6-8, 10-117, 165)

1.2.5. Spółka nie podejmowała decyzji o rezygnacji z inwestycji związanych z OZE.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że prowadzeniem procesów inwestycyjnych w Grupie Energa SA (w tym związanych z OZE) zajmuje się spółka Energa Invest SA, zaś z posiadanych przez Spółkę informacji wynika, że z uwagi na uzasadniony brak możliwości rozwijania projektów wiatrowych w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych¹¹ (dalej: „ustawa o inwestycjach wiatrowych”) podjęto decyzję o wstrzymaniu, bądź całkowitym zakończeniu realizacji prac.

(dowód: akta kontroli str. 142)

Spółka analizowała wpływ zmian cen „zielonych certyfikatów” na wyniki ekonomiczno-finansowe¹².

Prezes Spółki wyjaśnił, że z uwagi na zmienną sytuację na rynku praw majątkowych, Spółka na bieżąco monitoruje ich ceny. Wskazał, że zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości¹³ świadectwa pochodzenia energii, wytworzonej w okresie sprawozdawczym, na moment początkowego ujęcia wyceny się według wartości godziwej z dnia rozpoznania danego aktywa, tj. wytworzenia energii ze źródeł odnawialnych lub w kogeneracji. Natomiast przez wartość godziwą rozumie się średnioważoną cenę świadectw pochodzenia z danego miesiąca ustaloną na podstawie notowań na Towarowej Giełdzie Energii SA (dalej: „TGA”). W momencie faktycznej sprzedaży świadectw pochodzenia różnicę pomiędzy ceną sprzedaży netto, a księgową wartością uprzednio rozpoznanych świadectw odnosi się na wynik okresu, jako korektę przychodu operacyjnego. W praktyce, na koniec każdego miesiąca, sporządzane są szacunki przychodów z wyceny praw majątkowych, na podstawie energii wyprodukowanej w danym miesiącu. Po zamknięciu każdego miesiąca Spółka zobligowana jest przez Grupę Energa SA do prezentacji uzyskanych wyników, w porównaniu do zaplanowanego budżetu. Dodatkowo, w rocznych planach ekonomiczno-finansowych Spółki uwzględniana jest analiza wrażliwości przychodów na zmianę ceny praw majątkowych.

(dowód: akta kontroli str. 206-213)

¹¹ Dz. U. poz. 961

¹² Energa Wytworzenie SA sprzedaje prawa majątkowe do energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych wewnątrz Grupy Energa SA, do Energa Obrót SA.

¹³ określonymi w Polityce Rachunkowości Grupy ENERGA wydanie VI z dnia 30 lipca 2015 r.

Sprzedaż praw majątkowych („zielonych certyfikatów”) dokonywana była:

a) na podstawie umowy z Energa Obrót SA

W okresie objętym kontrolą obowiązywała umowa ramowa¹⁴, w ramach której dokonywano sprzedaży praw majątkowych wynikających z energii wyprodukowanej od 1 stycznia 2015 r. Umowy tej nie renegocjowano ani nie wypowiedziano.

Ilość praw majątkowych sprzedanych w okresie 2015-2017 (I półrocze) do Energa Obrót S.A. przedstawiała się następująco:

- w ramach transakcji pozasesyjnych nierozliczanych (dalej: „TPNR”) sprzedano łącznie 1.999.737,0 MWh za łączną kwotę 186.356,9 tys. zł (w poszczególnych latach odpowiednio: 1.181.588,2 MWh za kwotę 151.115,3 tys. zł w 2015 r., 483.742,2 MWh za kwotę 25.932,1 tys. zł w 2016 r. i 334.406,6 MWh za kwotę 9.309,5 tys. zł w 2017 r. (I półrocze). Średnia cena sprzedaży 1 MWh wynosiła: 127,80 zł w 2015 r., 53,60 zł w 2016 r. i 28,40 zł w 2017 r. (I półrocze);
- w ramach transakcji pozasesyjnych rozliczanych (dalej: „TPR”) sprzedano łącznie 45.000,0 MWh na łączną kwotę 1.144,1 tys. zł (wszystkie w 2017 r.). Średnia cena sprzedaży 1 MWh wynosiła 25,40 zł.

(dowód: akta kontroli str. 206-211, 246-263)

b) w ramach transakcji sesyjnych TGA

W okresie objętym kontrolą Spółka sprzedała łącznie 15.000,0 MWh na łączną kwotę 1.535,4 tys. zł (wszystkie w 2016 r.)

(dowód: akta kontroli str. 206-217)

1.2.6. Spółka w 2016 r. dokonywała odpisów aktualizujących wartość środków trwałych (aktywów wytwarzających energię elektryczną z OZE) na łączną kwotę 269,7 tys. zł¹⁵ z następujących powodów:

- 1) z uwagi na zmianę ścieżek cenowych obowiązujących w Grupie Energa SA (uwzględniające spadek cen na rynku) na łączną wartość 125,0 tys. zł.

Ceny sprzedaży energii elektrycznej oraz ceny sprzedaży zielonych certyfikatów obniżyły się w stosunku do wcześniej obowiązujących (obie o około 25 zł/MWh), w związku z czym testy na trwałą utratę wartości zostały przeprowadzone na wszystkich aktywach wytwórczych, tj. na farmach wiatrowych, jak i fotowoltaicznych;

- 2) z powodu wpływu wprowadzenia ustawy o inwestycjach wiatrowych na łączną wartość 144,7 tys. zł.

Na podstawie tej ustawy zwiększyła się podstawa do opodatkowania podatkiem od nieruchomości farm wiatrowych, w związku z czym testy na trwałą utratę wartości przeprowadzono na aktywach wiatrowych.

(dowód: akta kontroli str. 206-213)

1.2.7. W dniu 26 lutego 2016 r. Spółka przekazała do Grupy Energa SA celem przedłożenia do Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA, informacje o prognozach na okres 15 lat obejmujące: wielkość produkcji energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych, moc osiągalną i prognozę produkcji energii elektrycznej jednostek blokowych, opis planów modernizacyjnych jednostek wytwórczych, dane o nowych jednostkach wytwórczych.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 129-141)

¹⁴ Umowa Ramowa Nr W/HWU/2081/2015/1 sprzedaży praw majątkowych z dnia 31 marca 2015 r.

¹⁵ Z tego FW Karcino 49,5 tys. zł, FW Karścino 147,2 tys. zł, FW Bystra 66,9 tys. zł, PV Czernikowo 6,1 tys. zł

Z wyjaśnień Prezesa Zarządu Spółki wynikało, że Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (operator systemu krajowego) zwróciły się pisemnie do ENERGA S.A. z prośbą o opracowanie i udostępnienie ww. danych prognostycznych i statystycznych.

(dowód: akta kontroli str. 129, 132-133, 141)

W okresie objętym kontrolą Spółka sporządziła i przedłożyła Prezesowi URE (26 lipca 2016 r. pocztą elektroniczną oraz 3 lutego 2017 r. pocztą tradycyjną) aktualizację prognozy na okres 15 lat, o której mowa w art. 16 ust. 20 ustawy (dalej: „aktualizacja prognozy”), obejmującą w szczególności ilości wytwarzanej energii elektrycznej, przedsięwzięcia w zakresie modernizacji, rozbudowy istniejących lub budowy nowych źródeł, a także dane techniczno-ekonomiczne dotyczące typu i wielkości tych źródeł, ich lokalizacji oraz rodzaju paliwa wykorzystywanego do wytwarzania energii elektrycznej, o której mowa w art. 16 ust. 20 ustawy Prawo energetyczne.

Zgodnie z danymi zawartymi w aktualizacji prognozy według stanu na 31 grudnia 2015 r. ilość energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii Spółki (z podziałem na poszczególne rodzaje źródeł) przedstawiała się następująco: 1) woda¹⁶: 1.008.045 MWh; 2) wiatr¹⁷: 463.479 MWh, 3) słońce¹⁸: 3.320 MWh.

W przekazanych Prezesowi URE danych zawarto również planowaną w latach 2016-2030 produkcję i sprzedaż energii elektrycznej oraz planowaną moc zainstalowaną i osiągalną.

Planowana produkcja brutto energii elektrycznej w 2030 r. ma wzrosnąć w porównaniu do 2015 r. o 292.166 MWh i wynosić 1.400.400 MWh

(dowód: akta kontroli str. 120-128, 290-294)

1.2.8. Jako trudności i bariery dla wzrostu ilości energii wytwarzanej w OZE Prezes Zarządu Spółki wskazał:

- brak dedykowanych systemów wsparcia dla projektów OZE skutkujące brakiem uzasadnienia ekonomicznego dla tych inwestycji;
- funkcjonujący obecnie system aukcyjny – w odniesieniu do nowych inwestycji, bowiem nie daje pewności realizacji inwestycji, gdyż dopiero wygrana aukcja daje gwarancję ceny i założonej rentowności inwestycji. Przy czym jednak, jak wskazał Prezes, przygotowanie projektu do udziału w aukcji wiąże się z wydatkowaniem znacznych środków finansowych w długotrwałym procesie przygotowania inwestycji (pozyskanie i zabezpieczenie praw do terenu, wykonanie dokumentacji technicznej i uzyskanie warunków przyłączeniowych, uzyskanie uzgodnień, opinii, decyzji administracyjnych zezwalających na realizację inwestycji);
- długotrwałość procesu inwestycyjnego i procedur administracyjnych oraz sądowych, gdzie jako przykład podano budowę nowego źródła (progu piętrzącego i małej elektrowni wodnej na rzece Łyny), dla którego Spółka bezskutecznie, od 2012 r. stara się o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- wprowadzenie ustawy o inwestycjach wiatrowych, która zatrzymała rozwój projektów wiatrowych będących w posiadaniu Grupy ENERGA.

(dowód: akta kontroli str. 142)

¹⁶ Elektrownia Wodna Włocławek i 44 „małych” elektrowni wodnych,

¹⁷ Farma Wiatrowa Bystra, Farma Wiatrowa Karcino, Farma Wiatrowa Karścino, Farma Wiatrowa Myślino, Farma Wiatrowa Parsówek

¹⁸ Farma FV Czernikowo (źródło funkcjonuje od maja 2015 r.)

Spółka nie miała problemów z korzystaniem z prawa przesyłu w pierwszej kolejności energii elektrycznej wytworzonej z OZE.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 118)

1.3. Ilość wyprodukowanej lub zakupionej energii z OZE

1.3.1. W okresie objętym kontrolą Spółka nie kupowała energii elektrycznej wytworzonej w OZE.

Spółka nie była zobowiązana i nie wносиła opłaty zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 192-194)

Wg stanu na 30 czerwca 2017 Spółka posiadała 51 obiektów wytwórczych (instalacji) OZE¹⁹, w tym 45 elektrowni wodnych, 4 farmy wiatrowe i 2 farmy fotowoltaiczne o łącznej mocy 396,662 MW. Ilość wytworzonej energii elektrycznej w OZE z tych obiektów wynosiła: 1.108.233,556 MWh w 2015 r., 1.157.237,264 MWh w 2016 r. i 725.477,859 MWh w 2017 r. (do 30.06.).

(dowód: akta kontroli str. 192-196)

W okresie objętym kontrolą Spółka brała udział w dwóch aukcjach zwykłych na sprzedaż energii elektrycznej z OZE. Łącznie sprzedano 41.062 MWh tej energii na kwotę 12.667,6 tys. zł; cena za jedną MWh wynosiła od 277,11 zł do 317,54 zł.

Umowy na sprzedaż energii z OZE zostały zawarte ze sprzedawcą zobowiązanym, tj. Energa Obrót SA.

(dowód: akta kontroli str. 192-194, 199)

Funkcjonowanie systemu aukcyjnego wskazane zostało przez Spółkę jako jedna z trudności i barier wzrostu energii elektrycznej z OZE (opisane w punkcie 1.2.5. niniejszego wystąpienia).

Ponadto Dyrektor Pionu Zarządzania Produkcją Spółki wyjaśnił, że ocena funkcjonowania systemu aukcyjnego jako formy wsparcia może być dokonana po poznaniu efektów jego działania, tj. w przypadku Spółki w 2020 r., kiedy znane będą efekty ekonomiczne po rozliczeniu wsparcia. Jest to spowodowane zależnością pomiędzy warunkami hydrologicznymi w latach 2017-2020 i uzyskanymi efektami ekonomicznymi oraz wpływem ewentualnych kar za niewykonanie planowanej produkcji i niedotrzymanie deklarowanego minimalnego czasu wykorzystania mocy zainstalowanej na ostateczny efekt wsparcia. Odnośnie zaś technicznego funkcjonowania systemu aukcyjnego Dyrektor podał, że w trakcie pierwszej aukcji, w której Spółka brała udział w 2016 r., system Internetowej Platformy Aukcyjnej był zawodny i nie pozwolił na skuteczne złożenie ofert w planowanej ilości (system był niedostępny przez ponad 75% czasu trwania aukcji, zaś składane monity do URE nie przyniosły efektu). W efekcie złożono skutecznie tylko jedną ofertę. Dodał, że w aukcji przeprowadzonej w czerwcu 2017 r. Spółka nie stwierdziła żadnych problemów natury technicznej.

(dowód: akta kontroli str. 206-211)

1.3.2. Z informacji uzyskanych przez kontrolera NIK od Energa Obrót SA.²⁰ w zakresie energii z OZE zakupionej i przedstawionej do umorzenia Prezesowi URE wynika, że prawa majątkowe na potrzeby umorzenia były kupowane w trzech rodzajach transakcji:

¹⁹ Spośród posiadanych obiektów wytwórczych jedynie Elektrownia Szczytowo-Pompowa Żydowo nie należała do obiektów OZE.

²⁰ Spółka obrotu wchodząca w skład grupy kapitałowej Energa S.A.

- sesyjnych na Towarowej Giełdzie Energii SA; w okresie objętym kontrolą zakupiono 448.724,9 MWh²¹, gdzie średnie ceny zakupu w kwartale wynosiły (za MWh: w 2015 r. odpowiednio: 132,20 zł, 115,82 zł, 107,54 zł, 118,97 zł; w 2016 r. (I kwartał): 114,35 zł; w 2017 r. odpowiednio: 32,18 zł i 26,18 zł;
- pozasesyjnych rozliczanych TPR – transakcja bilateralna zawierana na podstawie umów; zakupiono 369.859,8 MWh²², gdzie średnie ceny zakupu w kwartale wynosiły (za MWh): w 2015 r. odpowiednio: 0,00 zł, 116,58 zł, 108,07 zł, 116,52 zł; w 2016 r. odpowiednio: 125,30 zł, 0,00 zł, 0,00 zł, 116,95 zł; 2017 r. odpowiednio: 116,50 zł, 65,97 zł;
- pozasesyjnych nierozliczanych TPNR – transakcja bilateralna zawierana na podstawie umów; zakupiono łącznie 4.278.727,3 MWh²³, gdzie średnie ceny zakupu w kwartale wynosiły: w 2015 r. odpowiednio: 173,53 zł, 159,50 zł, 146,19 zł, 139,80 zł; w 2016 r. odpowiednio: 137,20 zł, 138,66 zł, 124,18 zł, 118,92 zł; w I półroczu 2017 r. odpowiednio: 85,59 zł, 77,14 zł.

(dowód: akta kontroli str. 202-205)

Energia Obrót S.A. zawarła wiele długoterminowych umów na zakup praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia, a do części z nich podejmowano próby renegotjowania warunków, niektóre zostały również wypowiedziane przez Energię Obrót SA. W informacji wskazano, że po powzięciu informacji o bezwzględnej nieważności części umów wynikającej z ich sprzeczności z ustawą, podjęto decyzję o zaprzestaniu ich wykonywania.

Prezes Energi Obrót S.A. podał, że w latach 2014-2016 nie uiszczano opłaty zastępczej – całość obowiązku była realizowana poprzez zakup i umorzenie certyfikatów PMOZE_A (prawa majątkowe do świadectw pochodzenia dla energii elektrycznej wyprodukowanej w OZE).

(dowód: akta kontroli str. 202-205)

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Ustalona
nieprawidłowość

Aktualizacja prognozy została sporządzona i przedłożona Prezesowi URE przez Spółkę dopiero w dniu 26 lipca 2016 r.²⁴, tj. 86 dni po terminie określonym w art. 16 ust. 21 ustawy Prawo energetyczne (do 30 kwietnia).

Z wyjaśnień Prezesa Zarządu Spółki wynikało, że spowodowane to było przeoczeniem pracownika.

(dowód: akta kontroli str. 120-128, 290-294)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

²¹ Z tego w poszczególnych kwartałach odpowiednio: 2015 r.: I) 7.800.000, II) 77.111.631, III) 89.072.534, IV) 38.241.953; 2016 r.: I) 171.469.228, II-IV) 0,00; 2017 r.: I) 110.587.746, II) 43.514.312

²² Z tego w poszczególnych kwartałach odpowiednio: 2015 r.: I) 0,00, II) 26.859.802, III) 95.000.000, IV) 40.000.000; 2016 r.: I) 108.000.000, II-III) 0,00, IV) 10.000.000; 2017 r.: I) 5.000.000, II) 85.000.000;

²³ Z tego w poszczególnych kwartałach odpowiednio: 2015 r.: I) 1.010.281.182, II) 299.021.752, III) 54.865.164, IV) 1.286.565.865; 2016 r.: I) 561.815.768, II) 371.928.959, III) 817.414.615, IV) 207.424.114; 2017 r.: I) 436.056.429, II) 850.333.934

²⁴ po wezwaniu Prezesa URE z dnia 27 czerwca 2016 r.

2. Pomoc na rozwój OZE.

2.1. W latach 2015-2017 (I półrocze) Spółka ubiegała się o środki na rozwój OZE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 Oś priorytetowa II Gospodarka niskoemisyjna Działanie 2.10. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł pn.: Modernizacja elektrowni wodnej w Borowie.

Na podstawie umowy z dnia 11 stycznia 2017 r. Instytucja pośrednicząca²⁵ przyznała Spółce na realizację ww. projektu dofinansowanie w kwocie 2.765,7 tys. zł stanowiącej nie więcej niż 59,99% wydatków kwalifikowanych; przy czym całkowitą wartość projektu określono na kwotę 6.981,5 tys. zł, a wkład własny beneficjenta na kwotę 1.843,8 tys. zł

Celem projektu było zwiększenie wolumenu energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowni wodnej Borowo²⁶ o ok. 757,58 MWh/rok. Realizacja zadania miała przełożyć się m.in. na uniknięcie emisji dwutlenku węgla w wymiarze blisko 630 ton rocznie. Przedmiotem modernizacji wskazanym we wniosku o dofinansowanie była modernizacja elektrowni wodnej Borowo poprzez wyposażenie obiektu w dodatkową, wysokosprawną turbinę wodną o mocy ok. 0,7 MWe oraz nowe urządzenia elektrotechniczne (zakładano m.in. wymianę rozdzielni 15kV wraz ze stacją napowietrzną na stację wewnętrzną z transformatorami suchymi). We wniosku wskazano, że realizacja projektu wpisuje się w Politykę klimatyczną UE, która przewiduje zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 20% zużycia energii finalnej w UE.

(dowód: akta kontroli str. 474-503)

Zakończenie projektu planowane jest w listopadzie 2018 r. Na dzień 15 listopada 2017 r. wybrany został Generalny Wykonawca prac, a poniesione nakłady (stanowiące wydatki niekwalifikowalne) wyniosły 141,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 586-593)

2.2. W latach objętych kontrolą Spółka zrealizowała jedno zadanie dotyczące rozwoju OZE z udziałem środków pomocowych pn.: „Budowa elektrowni fotowoltaicznej we wsi Wygoda w gminie Czernikowo o mocy ok. 4 MW”, na które uzyskała²⁷: pożyczkę z WFOŚiGW w kwocie 10.458 tys. zł²⁸ oraz dotację z NFOŚiGW w ramach Programu Priorytetowego Inteligentne Sieci Energetyczne w kwocie 4.415 tys. zł²⁹. Planowany całkowity koszt realizacji inwestycji miał wynosić 18.574,9 tys. zł, a udział własny Spółki 6.979,9 tys. zł.

W ramach zadania planowano zainstalować około 15.708 sztuk paneli fotowoltaicznych o łącznej mocy 3,77 MW i powierzchni czynnej wynoszącej 22.936 m². Ilość uzyskanej w wyniku realizacji zadania energii oszacowano na ok. 3.320 MWh/rok, zaś uniknięta emisja dwutlenku węgla miała wynieść 2.954,8 Mg/rok.

(dowód: akta kontroli str. 298-347)

²⁵ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, którego obowiązki z dniem 29 maja 2017 r. na podstawie porozumienia przejęło Województwo Zachodniopomorskie (jako Instytucja Zarządzająca)

²⁶ Województwo Zachodniopomorskie, powiat drawski, gmina Kalisz Pomorski

²⁷ Kwoty wnioskowane wynosiły odpowiednio: 15.000 tys. zł i 7.279,2 tys. zł i były wyższe od uzyskanych z uwagi na niższe niż zakładano we wnioskach wartościach szacunkowych nakładów

²⁸ Kwota po zmianach wynikająca z aneksu Nr 3 z dnia 11 września 2015 r. do umowy pożyczki

²⁹ Spółka realizowała jako Partner projektu część większego projektu pn.: „Smart Toruń – pilotażowe wdrożenie Inteligentnej Sieci Energetycznej przez Grupę Kapitałową ENERA”

W wyniku badania realizacji zadania ustalono, że zostało ono wykonane terminowo³⁰ i zgodnie z zakresem rzeczowym określonym w ww. umowach.

Zainstalowano łącznie 15.708 sztuk paneli fotowoltaicznych o łącznej maksymalnej mocy 3,77 MW (podzielonych na 64 i 34 sekcje o mocach odpowiednio 1.840 kVA i 2.200 kVA). W terminie wskazanym w umowie z WFOŚiGW określonym na 31.03.2016 r. osiągnięto planowany efekt ekologiczny, który udokumentowany był świadectwami pochodzenia energii elektrycznej z OZE oraz kartą efektów ekologicznych.

(dowód: akta kontroli str. 516-570)

Powyższe inwestycje ujęte były w dokumentach strategicznych Spółki i wynikały z wdrożenia w Segmencie Wytwarzania Strategii Grupy Energa na lata 2013-2020 i 2016-2025 oraz WPIS .

(dowód: akta kontroli str. 10-117)

Zadania te były zbieżne z celami ujętymi m.in. w pkt 4.2.6. Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej oraz 4.2.7. Działanie sieci elektroenergetycznej, określonymi w Krajowym Planie Działania (dalej: „KPD”) w zakresie energii ze źródeł odnawialnych (opracowanie Ministra Gospodarki, Warszawa 2010 r. wraz z uzupełnieniem do KPD z 2011 r.).

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Wnioski

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³¹, wnosi o:
zapewnienie terminowego sporządzania i przekazywania Prezesowi URE aktualizacji prognozy, o której mowa w art. 16 ust. 21 ustawy – Prawo energetyczne.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust 1 i 2 ustawy o NIK³² kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

³⁰ Z uwzględnieniem zmiany umowy w zakresie harmonogramu rzeczowo-finansowego dokonanego aneksem Nr 1 i 2 do umowy pożyczki z WFOŚiGW z dnia 24 kwietnia 2015 r. i 16 lipca 2015 r.

³¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096.

³² Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524).

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 21 grudnia 2017 r.

Kontroler

podpis

Ewa Gross

główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor

WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Teresa Sawicka

Podpis

21.12.2017r.